

Lumină și îndumnezeire.

O incursiune în Imnele Sfântului Simeon Noul Teolog

Pr. dr. Octavian Schintee
Roma – Centrul Ortodox de Studii Teologice
„Sfântul Cuvios Dionisie Exiguul”.

Riassunto

Il periodo spinoso che l'umanità sta attualmente attraversando ha bisogno di una profonda riflessione spirituale. Quale cammino seguire: quello mondano o quello evangelico? E se volessimo seguire il cammino del Vangelo di Gesù, quali sono i modelli umani da seguire? Prima di tutto, sarebbe ancora possibile una direzione di questo tipo, oppure ci accontentiamo di un'esperienza tiepida riguardo a un passato cristiano glorioso, dal quale estraiamo, di tanto in tanto, frammenti di vita, i quali li presentiamo più come eccezioni dalla regola del cristianesimo „da circostanza“? Santo Simone il Nuovo Teologo, attraverso l'esempio della sua vita e delle sue scritture, ci avverte che il Signore non avrebbe lasciato i Suoi comandamenti se fossero stati impossibili da seguire. Con una condizione, però: attraverso la purificazione della nostra anima, lo Spirito di Gesù è colui che ci aiuta a seguirli, a ricevere la Sua luce e ad essere ammessi nell'infinito processo di deificazione, il quale ci introduce nell'amore infinito della Santa Trinità, partendo da questa vita.

Nell'articolo che seguirà, presenterò brevemente la vita di Santo Simone, seguita da uno studio di alcuni suoi inni, con l'accento sul processo di illuminazione dell'anima dalla grazia di Gesù e dalla deificazione. In più, proverò un parallelo riguardo all'impossibilità dell'uso delle parole per descrivere un fenomeno come quello del vedere la luce divina e quello dei fenomeni della fisica quantica. L'unico modo in cui il linguaggio umano può descrivere qualcosa di quello che ha visto Santo Simone è l'esperienza poetica. Seguendo ciò che dice il padre Nicolae Steinhardt, possiamo affermare che: „la poetica: raggruppamento di raggi invisibili percepiti con acuità“¹.

Rezumat

Perioada zbuciumată pe care o traversează actualmente omenirea are nevoie de o profundă reflecție duhovnicească. Urmăm calea lumii sau calea Evangheliei? Și, dacă dorim să mergem pe calea Evangheliei lui Hristos, care sunt modelele umane pe care le urmăm? Înainte de toate, mai este

---

¹ Nicolae Steinhardt, *Monologul polifonic*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1991, p. 98.

posibilă o astfel de cale sau ne mulțumim cu o trăire căldicică a unui trecut creștin glorios din care extragem, din când în când, fragmente de viață, pe care le prezentăm mai mult ca excepții de la regula unui creștinism „de circumstanță”? Sfântul Simeon Noul Teolog, prin exemplul vieții și prin conținutul scrierilor sale, ne avertizează că Domnul nu ar fi lăsat poruncile Sale dacă ele erau imposibil de îndeplinit. Cu o condiție însă: prin curățirea sufletului nostru, Duhul lui Hristos este cel care ne ajută să le îndeplinim, să primim lumina Lui și să fim „admiși” în procesul infinit al îndumnezeirii, care ne introduce în iubirea veșnică a Sfintei Treimi încă din această viață.

În articolul care urmează, voi prezenta pe scurt viața Sfântului Simeon, urmată de un studiu al câtorva dintre imnurile sale, cu accent pe procesul de iluminare a sufletului de către harul lui Hristos și de îndumnezeire. Voi încerca de asemenea și o paralelă a imposibilității folosirii cuvintelor pentru descrierea unui fenomen precum vederea luminii dumnezeiești, respectiv a fenomenelor din fizica cuantică. Singurul mod în care limbajul omenesc poate descrie ceva din vederile Sfântului Simeon este trăirea poetică. Urmând părintelui Nicolae Steinhardt, putem spune: „Poeticul: ansamblu de raze invizibile perceput cu acuitate”.

1. Viața Sfântului Simeon

Sfântul Simeon Noul Teolog se naște în Paflagonia (regiunea Anatolia de azi, Turcia) în anul 949, într-o familie din aristocrația provincială. Copil fiind, este adus la Constantinopol, la bunicii săi, care ocupau posturi importante la palat și care îl dau la studii. Simeon absolvă doar cursurile școlii (secundare) de gramatică. Fiind preocupat de dorința de desăvârșire morală, el refuză să aprofundeze cultura literară profană păgână. Unchiul său, apropiat al împăraților Vasile și Constantin, ar fi dorit să-l facă să urmeze o carieră politică la palat, prezentându-l împăratului. Sfântul Simeon însă refuză, iar unchiul său avea să moară apoi de o moarte neașteptată. Primul impuls al Sfântului Simeon fu să fugă din lume și astfel ajunse la faimoasa mănăstire Studion. Avea doar 14 ani, iar povățuitorul său duhovnicesc, monahul Simeon Evlaviosul, nu îl primește. În schimb, îi trasează o regulă de viață duhovnicească pe care să o urmeze în lume: asceză, lectură, meditație și rugăciune. Sfântul Simeon rămâne în casa unui patrician, aplicând regula părintelui său duhovnicesc și are parte, într-o noapte, de **prima experiență a vederii dumnezeiești**, ca un nor luminos al slavei, în timp ce se afla în rugăciune neîncetată și în lacrimi. Plin de dorință, îi cere din nou lui Simeon Evlaviosul să îl primească în monahism, dar este iarăși refuzat, fiind nevoit să aștepte încă șase ani. La capătul acestei perioade, se reîntoarce pentru ultima dată acasă și își petrece nopțile în paraclisul familiei în lectură, rugăciune și aducere-aminte de moarte, biruind atacurile demonilor. Erosul divin îl ajută să biruiască afectivitatea naturală, iar Sfântul Simeon se întoarce la Constantinopol, renunțând la familie și la toate

averile sale. Pe drumul de întoarcere are o nouă experiență a Duhului, fiind umplut de bucurie și încredere în povățuitorul său duhovnicesc.

Întors la Constantinopol, Simeon Evlaviosul îl prezintă lui Petru, egumenul mănăstirii Studion, care îl dă în grija părintelui său duhovnicesc. „Acesta îl povățuiește să fie străin față de toți, să se concentreze pe sine, îl pune la muncile cele mai umiltoare și-i contrariază mereu voia proprie, oprindu-l de la excesele postului și ale privegherilor. Învață din experiență să biruie demonii akediei, fricii și desfrânării, după care trece prin ispitele venite atât din partea confrăților monahi (inclusiv egumenul), invidioși pe fidelitatea sa necondiționată față de Simeon Evlaviosul, cât și din partea tatălui și a rudelor care voiau să-l scoată din mănăstire”². În aceste condiții, are parte **de a doua vedere a luminii dumnezeiești**, care cade peste el ca un nor luminos. Se umple astfel de smerenie și străpungere, dar și de înțelepciunea cea de sus, devenind el însuși, după chipul apostolilor, învățator duhovnicesc. Somat de egumen și de frații invidioși să se dezică de Simeon Evlaviosul, este expulzat de la Studion.

În acest fel ajunge, dus tot de părintele lui duhovnicesc, la mănăstirea Sfântul Mamas, nu departe de Studion, **unde are o nouă viziune a luminii dumnezeiești**. Va fi tuns în monahism și, după doi ani, hirotonit preot. În cei 48 de ani de preoție care vor urma, va vedea Duhul Sfânt pogorându-se peste Jertfa euharistică. Ales egumen al mănăstirii Sfântul Mamas, va renova clădirile mănăstirii imperiale ruinate, ajunsă han și gropniță, și va schimba viața monahală relaxată a monahilor prin cateheze despre monahism ca artă a artelor și știință a științelor, dar și prin exemplul virtuților personale și a austerității vieții sale ascetice. **Are o nouă experiență a vederii luminii dumnezeiești**, primind harisma teologhisirii și darul apostolic al cuvântului și învățăturii, devenind un adevărat poet mistic, compunând imne de dragoste dumnezeiască, dar și discursuri exegetice și scrisori. Zelul său va fi însă prost înțeles de o parte din monahii mănăstirii, circa 30 dintre ei revoltându-se împotriva lui și fugind din mănăstire. Sfântul Simeon îi va face să se întoarcă, însă, prin dragoste și răbdare. După 25 de ani de egumenie se retrage din funcție, închizându-se în chilia sa, având **o nouă și intensă experiență a îndumnezeirii în lumină**: tot trupul său devine foc, lumină, imponderabil, imaterial, arătând anticipat transformarea eshatologică:

„Această flacără ce ajunsese până la cer
și ardea în mine cu tărie, dar nu mistuia
firea ierboasă din măruntaiele mele,
ci o prefăcea, o, minune, în flacără.
Căci iarba atinsă de foc nu era arsă de acesta,

---

² *Sfântul Simeon Noul Teolog. Viața și epoca*, Scrieri IV, Deisis, Sibiu, 2006, p. 19. Informațiile despre viața sa au fost luate din aceeași sursă.

ci focul învăluind iarba
se unea mai degrabă cu ea
și o păstra întreagă nemistuită³,

avea să scrie el în *Imnul 28*.

„Creând pe om ca persoană conștientă, Dumnezeu l-a creat ca partener neanulabil în iubire, nu ca obiect de mistuit“, comentează cu delicatețe părintele Dumitru Stăniloae⁴.

Sfântul Simeon îl venera mereu pe părintele său duhovnicesc, Simeon Evlaviosul, decedat cu mulți ani în urmă, prăznuindu-i anual memoria prin imne și icoană, considerându-l un „martir al conștiinței“. Va fi acuzat oficial de acest cult, din cauza geloziei unei persoane sus-puse (Ștefan, singel - consilier patriarhal), și în final exilat în mijlocul iernii pe țărmul asiatic al Bosforului. Reabilitat după un timp, el va prefera să se întoarcă în isihie ca „martir al conștiinței“, construind o nouă mănăstire, dedicată Sfintei Marina. Viața lui aduce mărturie despre multele minuni pe care le-a făcut și ne povestește cum, după 13 ani de exil, sfântul se îmbolnăvește și își profetește moartea și aducerea moaștelor. Pe 12 martie 1022, Sfântul Simeon se cuminecă, după care își dă binecuvântarea de început a slujbei propriului prohod, în timpul căreia își dă pașnic sufletul în mâinile lui Hristos. Viața lui a fost scrisă de ucenicul său, Nichita Stithatul, și tot el va compune discursuri și imne în cinstea lui, dând mărturie despre alte vindecări minunate pe care le-a făcut sfântul după moarte.

2. Scrieri despre lumină într-o lume care pare întuneric

De ce ar atrage astăzi scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog? Este un precursor medieval al „teologiei experienței“, înțeleasă ca antidot al intelectualismului scolastic și al juridicului eclesiologic, proprii creștinismului occidental⁵. De altfel, prin scrierile sale, Sfântul Simeon exemplifică toate cele trei trăsături importante ale spiritualității bizantine târzii⁶.

1. O accentuare puternică a misterului dumnezeiesc și astfel a apropierii apofatice de Dumnezeu; El este cu totul transcendent, dincolo de toate conceptele și imaginile, de orice înțelegere umană.
2. Un sentiment de echilibrare a apropierii, precum și alteritatea Eternului; fiind nu numai transcendent, ci și imanent, Dumnezeu poate fi cunoscut aici și acum, în această viață prezentă, prin experiență personală directă.

---

³ Pr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990, p. 509.

⁴ *Ibidem*, nota 497.

⁵ *Sfântul Simeon Noul Teolog. Viața și epoca...*, p. 98.

⁶ Cf. http://ldysinger.stjohnsem.edu/@texts2/1980_kal-ware/05_symeon-nt.htm, consultat la data de 22/04/22.

3. O preferință pentru simbolismul luminii, mai degrabă decât al întunericului; unirea mistică cu Dumnezeu ia mai presus de toate forma unei viziuni a strălucirii divine, „modelul“ dominant fiind Hristos transfigurat pe Muntele Tabor.

Însă „cea mai stăruitoare prezentare a lui Hristos, ca lumină sau ca izvor de lumină, venit în cei ce se curățesc de patimile egoismului și se deschid lui Hristos, a făcut-o Sfântul Simeon în *Imnele dragostei dumnezeiești*. Toate au drept conținut tema luminii, în care se arată iubirea lui Hristos pe care și-o însușește omul credincios“⁷.

„Imnurile Sfântului Simeon sunt documentul cel mai accentuat al misticii ortodoxe, care e simțirea iubirii nesfârșite a lui Hristos ca Fiu al Tatălui și Frate al nostru, simțire ce o susține în noi prin Duhul Său cel Sfânt“⁸. Așadar, mistica nu înseamnă o legătură pietistă sau sentimentală cu Dumnezeu, ci calea cea mai directă și ardentă a dialogului lui Dumnezeu cu omul. Este o relație directă cu un Dumnezeu personal, a Cărui dragoste o primim sub forma luminii. Lumina este legată de bucurie și astfel cele două sunt strâns împletite într-un urcuș infinit în veșnicie. În aceste condiții, „nu putem să considerăm pe Dumnezeu în Sine ca întuneric și nu ca lumină, dacă din El vin la existență toate. Numai golului i se potrivește termenul de întuneric. Existenței i se potrivește termenul de lumină. Cu atât mai mult Celui ce este cauza a toată existența I se potrivește numele de lumină. Dumnezeu, ca existență prin Sine, e lumina absolută. Chiar dacă ea este mai presus de cuprinderea noastră, totuși ceva ne vine din ea, din caracterul ei de lumină. Cele ce își au ființa din existența absolută nu pot să nu coboare la forme și nivele ale percepției a ceva din puterea existenței sau din lumina ei“⁹. Imnurile au rămas nepublicate în timpul vieții sfântului, el însuși temându-se de posibilele răstălmăciri din partea unor cititori neavizați. Așa încât le-a făcut să circule doar în cercuri de prieteni apropiați și de discipoli. Ieșeau cu totul din forma cu care era obișnuită lumea bizantină atât de conservatoare. „Pentru prima și singura dată în Bizanț, cineva formula în versurile sale nu doxologia cultică obiectivă a unei comunități, ca în imnografia deja standardizată, nu prelucra doar în forme poetice teme dogmatice sau morale, ci își exprima spontan și năvalnic, patetic și viu, propriile sale experiențe ale harului într-un veritabil jurnal mistic și duhovnicesc... fără să cadă nici o clipă în revărsările subiective și confesiunile sentimentale de tip intimist și pietist, tipice pentru literatura spirituală occidentală din al doilea mileniu creștin (în descendența confesiunilor augustiniene), ci într-un fel care atesta cu forță că autorul lor devenea cu întreaga sa ființă transfigurată – sentiment, rațiune, voință – un mediu și un organ al Duhului Sfânt“¹⁰.

---

⁷ Pr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos, Lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, Editura Anastasia, București, 1993, p. 217.

⁸ *Ibidem*, p. 223.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și capitole*, Editura Deisis, Sibiu, 2001, pp. 13-14.

3. Pornind de la taină și ajungând la o nesfârșită înțelegere

Încă din *Imnul I*, Sfântul Simeon își pune întrebarea la care va încerca să dea răspuns pe parcursul tuturor poemelor mistice ce vor urma; mai întâi vorbind cu el însuși și mai apoi dialogând cu Hristos, Care îi va răspunde, de la un punct încolo, ca urmare a insistenței sfântului de a înfățișa și auditoriului minunile la care participă: Care e taina înfricoșătoare ce se săvârșește în mine?¹¹.

Sfântul Simeon îl compară pe Dumnezeu Creatorul cu soarele: el luminează, nu e luminat; se arată luminând, nu primește lumină. Creatorul este, de fapt, Ziditorul soarelui. Lumina dumnezeiască, spirituală, este primită de minte, fără să găsească cuvinte prin care să o explice. Cuvintele descriu chipuri traduse prin rațiunea umană; aici, însă:

„...ceea ce privește e nevăzut
și cu totul fără formă și simplu, cu totul necompus, nesfârșit în mărime
și nu vede nici început și nu observă nici sfârșit
și nu cunoaște nici mijloc; cum ar spune ce vede?”¹².

Credinciosul se împărtășește de puterea lui Dumnezeu, dar aceasta se petrece prin intermediul energiilor necreate, al harului, și nu are nimic de a face cu ființa lui Dumnezeu cel Unul, dar întreit în Persoane. Sfântul Simeon vedea totul într-o unitate. Dar nu, desigur, prin ființă, ci prin participare¹³. Cum descrie Sfântul Simeon primirea luminii chipului lui Hristos, se regăsește în versurile următoare:

„...și se află în mine,
răsare în mine,
dinăuntru nevrednicei mele inimi,
ca soarele, sau ca discul soarelui,
arătându-Se în formă de sferă, în chip luminos, căci e ca o flacără.
Tu, Soarele dinainte de veci, Care ai strălucit în iad”¹⁴.

Hristos, Dumnezeu Cuvântul, a creat lumea ca o raționalitate care luminează în mod văzut; de aceea a putut lumina prin sufletul Său din iad. Mai departe, prin trupul Său, primit de noi în Sfânta Împărtășanie, se arată în cei mai mulți rugători lumina dumnezeiască. Materia este mediul posibil al

---

¹¹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie...*, p. 329.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 330.

¹⁴ *Ibidem*.

luminii dumnezeiești, ea însăși fiind o raționalitate plasticizată, un chip al raționalității Cuvântului. „Cei din iad sunt cei ce și-au opacizat la culme, chiar în spirit, raționalitatea sau chipul luminii dumnezeiești. Dar și celor ce au ajuns în iad, prin opacizarea generală a creației, din lipsa unei relații autentice, vii cu Dumnezeu, dar au păstrat nădejdea în El, li se arată lumina dumnezeiască prin Hristos”¹⁵.

Forma ei este de sferă, amintind de chipul lui Hristos pe care, potențial, toți creștinii îl au în inimă de la Botez, dar care se actualizează prin rugăciune, prin deschiderea ușilor inimii. Mai departe, se precizează:

„Căci numai dreptii vor locui în fața Ta (Ps. 139, 13),
Fiindcă și Tu ai luat chip în inima lor dreaptă (Gal. 4, 19),
vor locui cu chipul Tău în Tine, Hristoase al meu”¹⁶.

Omul hristic, logosic (această ultimă expresia aparține Sfântului Iustin Popovici) este cel ajuns la asemănarea cu Hristos, aflat într-un urcuș infinit în lumină și har. Lupta cea mai mare a sfântului este aceea de a-i face pe oameni conștienți că cei care nu cunosc lumina lui Hristos din viața aceasta, nu o vor cunoaște nici în viața viitoare. Moartea nu e doar o simplă trecere, ci o închidere și mai accentuată pentru aceia care sunt deja opacizați Luminei încă din timpul vieții pământești:

„Aceasta pentru ca cei ce dorm cu lenevie în întuneric
și spun: E cu neputință să se mântuiască păcătoșii și să fie miluiți
ca Petru și ca ceilalți apostoli, sfinți, cuvioși, drești,
să cunoască și să învețe că acesta a fost,
este și va fi un lucru ușor pentru bunătatea Ta.
Și cei cărora li se pare că Te au pe Tine, Lumina întregii lumi (Ioan 8, 12),
dar spun că nu Te văd, că nu petrec în lumină,
că nu sunt luminați, că nu Te văd mereu, Mântuitorule,
să afle că nu i-ai luminat pe ei în cugetare,
nici nu Te-ai sălășluit în inima lor murdară
și că se bucură degeaba cu nădejdi deșarte
socotind că vor vedea lumina Ta după moarte.
Căci arvuna, pecetea s-a dat sigur de aici,
Mântuitorule, oilor de-a dreapta.
Căci dacă moartea îi aduce fiecăruia o închidere

---

¹⁵ *Ibidem*, nota 5, p. 331.

¹⁶ *Ibidem*, p. 335.

și după sfârșit nimeni nu mai poate face nici rău, nici bine,
fără îndoială fiecare va fi cum s-a aflat¹⁷.

Cum moare cineva, așa va fi și în viața viitoare, așa va fi și în via. Nu a înțeles și nici nu a vrut să vadă minunea universului, pe Dumnezeu. E o alegere liberă a fiecăruia dintre ceibotezați, care și-au uitat menirea existenței și au căzut în orbire și nepăsare:

„Aceasta mă înspăimântă, Stăpâne, aceasta mă face să tremur,
aceasta usucă simțurile mele
fiindcă așa cum murind și mutându-se cineva acolo fiind orb,
nu va mai vedea acest soare în mod sensibil,
deși înviind va primi lumina ochilor,
așa nici cel ce are mintea oarbă când moare,
nu Te va mai vedea pe Tine,
Soarele spiritual, Dumnezeul meu.
Ci ieșind din întuneric, va merge în întuneric
și în veci va fi despărțit de Tine¹⁸.

În fine, unii spun că doresc, după moarte, doar să se odihnească; nu au nevoie nici de înaintarea în lumina lui Dumnezeu (îndumnezeirea fără sfârșit), nici nu vor, evident, să se afle în iad. Sfântul Simeon vorbește despre un loc între rai și iad în care se vor afla aceștia, se pare cel mai îngrozitor, mai rău decât iadul – prăpastia indiferenței veșnice, a nesimțirii:

„Pentru că acum cei ce nu Te cunosc pe Tine, se desfată trupește
și se bucură sărind ca animalele
având cele ce li le-ai dat spre plăcerea vieții.
Și nevăzând decât acestea, socotesc că așa va fi și după ieșirea sufletului,
după plecarea din această viață.
Dar vorbesc greșit și cugetă rău
cei ce spun că vor fi într-o oarecare odihnă,
dar nu cu Tine, și-și pregătesc ei înșiși
un loc – o, ce nebunie! –
care nu va fi părtaș nici de lumină, dar nici de întuneric,
în afara Împărăției, dar și a gheenei,
departe și de camera Mirelui, dar și de focul judecății,

---

¹⁷ *Ibidem*, p. 332.

¹⁸ *Ibidem*.

în care doresc să ajungă și cei ticăloși.
Și spun că n-au nevoie de slava Ta cea veșnică,
sau de Împărăția cerurilor, ci să fie în odihnă.
Vai de întunecimea lor, vai de neștiința lor!
Vai de mizeria lor și de nădejtile lor deșarte!
Nicăieri nu s-a scris aceasta, căci nu va fi aceasta.
Ci vor fi în lumina bunătăților cei ce au făcut cele dumnezeiești
și în întunericul pedepselor lucrătorii celor rele.
Iar la mijloc e prăpastia înfricoșătoare care desparte pe unii de alții,
precum Tu însuși ai învățat, Cel ce le-ai pregătit acestea (Luca 16, 26).
Căci pentru omul ce cade la mijloc,
aceasta va fi mai rău decât orice chin înfricoșător și pedeapsă.
El se va rostogoli în chip nenorocit
și va fi dus în prăpastia chinurilor și în haosul pierzaniei,
peste care e greu să pășească toți cei ce se află în chinuri,
care voiesc să treacă în pământul celor drești.
Ei preferă să fie prefăcuți în cenușă de focul cel cumplit,
decât să se arunce în abisul înfricoșător.
Deci cei ce doresc să ajungă acolo după moarte,
sunt vrednici de multe lacrimi și de mult plâns,
pentru că sunt cu totul nesimțitori ca animalele neraționale¹⁹.

Lumina harului lui Dumnezeu va fi un suieș în cunoașterea infinită a lui Dumnezeu. El va fi posibil doar sufletelor curățite și luminate de Duhul Sfânt:

„Și vei lumina Soare neapropiat în mijlocul lor.
Și toți se vor lumina pe măsura credinței, faptelor, nădejzii și iubirii,
curățirii și luminării din Duhul Tău,
Dumnezeule, singurul îndelung răbdător și judecător al tuturor²⁰.”

Hristos ia chip în inima omului drept, deci și pe fața aceluia va străluci lumina lui Hristos. Sfântul vorbește apoi de spațiul unde vor locui dreștii împreună cu Hristos, umplut de dumnezeire dar niciodată delimitat – un adevărat abis nesfârșit:

„Căci dacă va trece acest cer văzut
și pământul și toate cele de pe pământ,

---

¹⁹ *Ibidem*, pp. 332-333.

²⁰ *Ibidem*, p. 334.

gândește-te la ceea ce am spus,
se va arăta locul, unde vei afla sfârșitul (desăvârșitul).
Nu vorbesc de cel corporal, ci prin minte
vei putea înțelege plenitudinea lumii necorporale.
Și aceasta nu e lumea, ci un aer cum a fost înainte.
Dar nici aer, ci un spațiu negrăit pe care îl numesc Totul.
El este un abis fără sfârșit întru totul,
întreg în toate privințele, în toate părțile.
Acest Tot este umplut de Dumnezeirea lui Dumnezeu.
Cei ce se împărtășesc de El și locuiesc în El,
cum vor cuprinde Întregul, ca să se sature?
Sau, spune-mi, cum vor ajunge la sfârșitul Nesfârșitului?²¹.

Lipsa luminii lui Hristos înseamnă opacitate și întuneric veșnic:

„Căci precum cei ce nu văd soarele care strălucește,
chiar de sunt luminați întregi,
sunt în afara lumii,
despărțiți prin simțire și prin vedere de acesta,
așa este lumina dumnezeiască a Treimii în toate,
dar păcătoșii sunt închiși în mijlocul întunericului
întrucât nu văd și nu au deloc simțirea dumnezeiască,
ci fiind arși de conștiința lor
și osândiți de ea, vor avea în veci
chinul negrăit și durerea nespasă²².”

Taina schimbării omului este dificil, chiar imposibil de înțeles. Sfântul se referă în primul rând la Taina sfintei Euharistii, ca punct de plecare al transformării lui dintr-un „necurățit, risipitor și desfrânat“ într-un „mădular strălucitor, mădular cu adevărat sfânt, mădular luminos, străveziu și strălucitor“. El scrie în *Imnul 2*:

„Căci o dată ce acest înveliș murdar și sărăcăcios
s-a unit cu trupul Tău atotneprihănit
și sângele meu s-a amestecat cu sângele Tău,

---

²¹ *Ibidem*, p. 336.

²² *Ibidem*, p. 337.

știu că m-am unit și cu dumnezeirea Ta
și m-am făcut trupul Tău preacurat²³.

Extazul mistic îl face pe Sfântul Simeon să-și iasă din sine și să se contemple, aceasta însă prin prisma lui Hristos, Care a venit să locuiască în el. Omul se înțelege mult mai bine pe sine odată locuit de harul dumnezeiesc, materia sa devine transparentă și îl ajută să își înțeleagă scopul pentru care a fost creat și să înainteze pe calea ce i-a fost destinată de către Creator:

„și-mi ies din mine înțelegându-mă pe mine
ce-am devenit din ce-am fost, o, minune!
Mă umplu de sfială, simt o sfială față de mine însumi,
Mă cinstesc, am frică de mine, cum Te cinstesc și am frică de Tine²⁴.”

Încrederea în părintele duhovnicesc, ascultarea de el, unită cu plânsul pentru păcate, duc la curățirea inimii; ca urmare, simțurile se umplu de energie dumnezeiască, făcând persoana să pătrundă tainele lumii.

Se afirmă în *Imnul 4*:

„Unul ca acesta nu înțelege nimic trupește,
ci pășește pe pământ ca și când ar merge prin aer
și le vede pe toate, până în adâncuri
și pătrunde toate faptele²⁵.”

În *Imnul 9* se vorbește de o adevărată plăcere a nepătimirii. Nepătimirea denumește practic lipsa de patimi, care dă o adevărată dulceață spirituală și transfigurează erosul omenesc, pătimitor, în eros divin, plin de iubirea nepătimașă, veșnic stimulantă și înălțătoare a lui Dumnezeu. Atât de mult își iubește Domnul creatura Sa credincioasă încât, prin intermediul luminii Sale, o îmbrățișează și o sărută neîncetat. Se poate spune că îndumnezeirea este și un proces al creșterii plăcerii nepătimirii:

„Căci plăcerea bunei nepătimiri și lumina ce mă îmbrățișează din ea în chip negrăit,
îmi răpește toată mintea ridicând-o deasupra ei
și o ține goală cu o mână nematerială
și nu mă lasă să cad din iubirea Lui

---

²³ *Ibidem*, p. 338.

²⁴ *Ibidem*, p. 339.

²⁵ *Ibidem*, pp. 344-345.

sau să cuget vreun gând al împătimirii.

Ci mă sărută neîncetat

și dorul îmi arde sufletul

și nu este în mine altă simțire²⁶.

Vederea lui Hristos îi provoacă Sfântului Simeon o uimire neîncetată:

„Ce e nou în această minune, care se săvârșește și acum?

Dumnezeu voiește să se facă văzut și acum păcătoșilor²⁷. (*Imnul 11*)

A scrie toate acestea e o laudă a lui Dumnezeu, o adevărată liturghisire. În același timp, Sfântul Simeon suferă un adevărat proces de umplere de har, de îndumnezeire. Experimentează timpul ca factor al dumnezeirii, al creșterii spirituale. Timpul este infuzat de eternitate. Întunericul și opacitatea dispar. Tainele materiei se dezvăluie transparent prin lucrarea hristică, plină de Duhul Sfânt:

„Căci mulți au fost miluiți de iubirea de oameni a lui Dumnezeu,

dar și ei aduceau credința ca ceva al lor,

sau și alte virtuți și fapte bine primite.

Dar eu, văzându-mă lipsit de toate acestea,

sunt uimit și nu pot suporta

cele ce se săvârșesc cu mine,

cel risipitor din pântecul maicii,

de către Dumnezeu Care a creat cu cuvântul toată zidirea;

cele pe care mi-e frică să le și cuget,

cu atât mai mult să le și scriu în cuvinte?

Ce mână va împlini această liturghisire, ce condei le va scrie?

Ce cuvânt le va tâlcui, ce gură le va spune,

ce buze vor grăi cele ce se văd făcându-se în mine,

săvârșindu-se în cursul întreg al zilei?

De fapt și în noaptea însăși **și în întunericul însuși,**

văd pe Hristos deschizându-mi în chip înfricoșător cerurile

și pe El plecându-Se spre mine și arătându-Se mie,

împreună cu Tatăl și cu Duhul, lumina întreit sfântă,

Una în cei Trei și cei Trei în Una²⁸. [s. n.]

---

²⁶ *Ibidem*, p. 358.

²⁷ *Ibidem*, p. 360.

²⁸ *Ibidem*, p. 361.

Îndumnezeirea este și un proces paradoxal, cum paradoxală (și probabil accesibilă în special prin granițele poeticului) e legătura simțită și descriptibilă cu realitățile transmundane. Iubirea infinită a ființei dumnezeiești este plină și de o delicatețe și gentilețe infinite, permițând omului să o primească (în măsura în care este pregătit) fără să fie mistuit de ea:

„Aflându-mă în această stare și cu mintea ocupată
și părându-mi că-mi fixează privirea în cer
și tremurând ca nu cumva arătându-mi-Se mai mult să mă topească,
L-am aflat pe El, pe care Îl priveam de departe,
pe care Ștefan L-a văzut deschizându-se cerurile
și pe care Pavel văzându-L mai târziu, a orbit.
L-am văzut cu adevărat întreg,
ca foc în mijlocul inimii mele.
Astfel cutremurat de minune și înfricoșat puternic,
mi-am ieșit din mine, m-am pierdut întreg, neștiind ce să fac.
Și neputând suporta copleșirea slavei,
m-am întors și m-am refugiat în noaptea simțirilor de aici.
Și acoperit de gânduri, m-am ascuns în ele,
ca într-un mormânt; și în loc de piatră
punându-mi acest trup foarte greu deasupra,
m-am acoperit, socotind să mă ascund
de Cel ce e pretutindeni
și care m-a sculat odinioară
pe mine cel mort și îngropat.
Căci tremurând și neputând privi spre slava Lui,
am preferat să intru și să rămân în mormânt
și să locuiesc cu morții, trăind eu însumi în mormânt,
decât să fiu ars și să pier întreg.
Astfel trebuie să plâng eu, risipitorul,
că am pierdut pe Cel dorit
și am ajuns să zac în mormânt.
Dar trăind ca un mort, sub pământ, acoperit de piatră,
am aflat Viața, pe Dumnezeu Însuși, pe Cel ce dă viață”²⁹.

---

²⁹ *Ibidem*, pp. 362-362.

Se întâlnesc numeroase paradoxuri în poezia simeoniană. Ele sunt legate atât de înțelegerea/neînțelegerea luminii dumnezeiești, a stărilor prin care trece cel vizitat de această lumină, cât și de ceea ce vede/aude sfântul, incapabil apoi a reda cele trăite în cuvinte și imagini omenești. Sentimentul iubirii de Dumnezeu face și el parte din acest mod paradoxal al întâlnirilor cu divinul:

„Căci numai pe Tine Te iubesc, eu, care nu Te-am iubit încă
și numai de la Tine aștept să păzesc poruncile Tale,
aflându-mă întreg în patimi și necunoscându-Te pe Tine³⁰. (*Imnul 12*)

După cum remarcă și părintele Dumitru Stăniloae, „Sfântul Simeon explică unitatea luminii celor trei Persoane ale Sfintei Treimi cu pilda unității vederii celor doi ochi ai persoanei omenești. În fiecare din cele trei Persoane se vede unica iubire a lor. Văzând deci lumina, sau trăind iubirea lui Dumnezeu, simt venind la mine o iubire care nu mă închide în mine³¹:

„Cele trei mi se arată ca o unică față.
Doi ochi frumoși sunt umpluți de o unică lumină.
Căci fără persoană (față), spune-mi, cum ar vedea ochii?
Dar nici de persoana (fața) fără ochi nu se poate vorbi³².

În *Imnul 15* asistăm la o adevărată descriere a unei mișcări a luminii dumnezeiești în spațiul spiritual al inimii, al creșterii ei în intensitate, dar și al retragerii:

„Acestea spunându-le Ție, Făcătorule al lumii,
Ție care străluceai mai înainte de sus,
apoi, iarăși, Te-ai ascuns de mine,
și pe urmă iarăși m-ai înconjurat cu raze,
Te văd deodată venind în mine întreg,
Cel ce Te-ai arătat înainte, dar Te-ai ascuns iarăși în nor,
ca un soare cu totul fără raze.
Deci, precum soarele este apropiat celor ce-l văd
și așa se arată oarecum întreg tuturor,
așa și Tu îmi ești apropiat, ascuns înăuntrul meu,
Tu, cel neapropiat, făcându-te văzut ochilor mei

---

³⁰ *Ibidem*, p. 368.

³¹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos...*, pp. 223-224.

³² Pr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie...*, pp. 364-365.

și crești, precum singur știi, câte puțin,
arătându-Te tot mai strălucitor, fulgerând tot mai luminos.
Iar altădată mi Te arăți iarăși cu totul neapropiat³³.

La fiecare apariție a luminii lui Hristos (care e și iubire și putere a lui Dumnezeu), câte o patimă ne este ridicată din inimă. De aceea, lumina nu poate rămâne pentru mai mult timp, căci suntem stăpâniți și de alte patimi³⁴. Apoi, contactul îndelungat cu această lumină poate duce la pierderea conștiinței de sine, așa că este un adevărat exercițiu personal revenirea din extaz și reidentificarea conștiinței de sine:

„Ea se arată scurt timp și se retrage,
pentru că alungă o patimă, una singură din inimă.
Fiindcă nu poate omul să biruiască patimile,
dacă nu vine ea în ajutorul lui.
Dar nu le scoate printr-o singură arătare.
Căci în omul sufletesc nu poate încăpea deodată
întreg Duhul Sfânt și deveni nepătimitor.
Atunci, înconjurând deodată puțin, ca o rază subțire și foarte mică mintea,
o răpește într-un extaz
părăsind-o repede, ca să nu moară.
De aceea, prin această mare repeziciune,
cel ce a văzut această frumusețe își amintește
și recunoaște că n-a înțeles-o.
Ca nu cumva, mâncând ca un prunc mâncarea bărbaților desăvârșiți,
îndată să se spargă sau să i se facă rău și să moară.
Dar de atunci ea ne conduce, ne întărește, ne învață,
arătându-Se și fugind, când avem nevoie de acestea,
nu când voim – căci aceasta e propriu celor desăvârșiți.
Dar când suntem în greutăți sau slăbiți cu totul,
ne vine în ajutor, ne răsare de departe
și mă face să o simt în inima mea³⁵. (*Imn 18*)

Sfânta Euharistie, o temă des prezentă în Imurile Sfântului Simeon, comunică sfințenia lui Hristos și îl face pe om transparent luminii dumnezeiești. Omul ajunge la o adevărată intimitate cu

---

³³ *Ibidem*, p. 379.

³⁴ *Cf. ibidem*, nota 242, p. 414.

³⁵ *Ibidem*, pp. 414-415.

Hristos, care provoacă în el reflecția dumnezeiască a luminii:

„Căci firea omenească nu poate suporta
să Te vadă limpede, Hristoase al meu,
deși credeam că Te privim întreg
prin Duhul, pe care ni-L dai, Dumnezeuul meu
și prin sângele și Trupul Tău neprihănite,
de care ne împărtășim, mărturisim
că Te ținem și Te mâncăm în chip neîmpărțit și fără amestecare,
Dumnezeule.

Căci nu participi la stricăciunea sau murdăria noastră,
ci-mi comunică curățenia Ta nestricăcioasă, Cuvinte,
și speli murdăria răutăților mele
și alungi întunericul păcatelor mele
și cureți urâciunea inimii mele
și subțiezi grosimea răutății.

Așa mă faci lumină, pe mine cel mai înainte întunecat
și mă faci frumos **când suntem amândoi.**

Mă scalzi în lumina nemuririi
și mă minunez și îmi ard cele dinăuntru
dorind să mă închin Ție Însuși.

Și când cuget la aceasta, nevrednicul de mine,
o, minune, Te aflu în mine:
petreci, Te miști în mine, îmi grăiești
și mă faci atunci fără glas,
copleșit de slava Ta neapropiată³⁶. (*Imn 20*)

Sfântul ajunge să dialogheze cu Hristos și să Îl întrebe direct despre taina dumnezeieștii lumini, despre mecanismul (dinamica) lucrării Duhului și activarea virtuților, proces descris chiar de Hristos. „Virtuțile sunt numai o materie peste care coboară Duhul Sfânt ca un foc, aprinzându-le de iubire. Fără Duhul, ele sunt numai produsul efortului omenesc, lipsite de puterea iubirii³⁷. Putem spune că la fel se întâmplă și cu postul: atunci când este ținut doar pentru sănătatea trupească sau ca gest samavolnic pentru exaltarea mândriei, nu duce la nici un rezultat de creștere duhovnicească, ci rămâne o întreprindere strict trupească. Rezultă așadar că virtuțile, neîncălzite, nedinamizate de harul dumnezeiesc, rămân cel mult aplicații etice, riscând, cu timpul, să cadă într-o totală secătuială și fără

---

³⁶ *Ibidem*, pp. 428-429.

³⁷ *Ibidem*, nota 372, p. 461.

să ducă persoana la o relație crescătoare în apropierea de semeni și de Dumnezeu. Hristos îi răspunde Sfântului Simeon:

„Căci, când se aprinde în tine jarul iubirii,
atunci și Eu, văzând râvna inimii tale,
Mă aflu unit cu el și aduc lumina
și Mă arăt ca foc, Eu care am produs focul prin cuvânt.
Iar virtuțile sufletului sunt ca o materie,
pe care învăluind-o lumina dumnezeiască a Duhului,
aceasta primește numele materiei,
pentru că Duhul nu are un nume propriu în oameni.
Când, deci, omul se pocăiește și plânge,
atunci și Duhul se numește apă și de fapt El curățește.
Căci unit cu lacrimile spală toată murdăria.
Iar când plânsul stinge mânia inimii
prin conlucrarea Lui, se numește blândețe.
Dar iarăși când mânia aceasta se aprinde prin Duhul
împotriva necredinței, El se numește râvnă.
Și iarăși El se numește pace și bucurie
când le dăruiește pe acestea celui ce plânge”³⁸. (*Imn 22*)

Observăm că „pentru Sfântul Simeon Noul Teolog, baza triadologică a îndumnezeirii omului sfârșește istoric în cadrele hristologice ale mântuirii și izbăvirii, cu evidente urmări atât eclesiologice, cât și eshatologice, spre împlinirea și terminarea desăvârșirii lui”³⁹. Și la Sfântul Simeon hristologia se află în centrul teologiei despre îndumnezeirea omului. După Noul Testament, toate s-au zidit „în Hristos” (Col. 1, 16; vezi și Apoc. 4, 11; 10, 6), după cum și oamenii zidiți în Hristos Iisus (Efes. 2, 10) privesc întotdeauna la desăvârșirea și îndumnezeirea lor viitoare, mai ales după experiența tragică a căderii lor. Sfântul Simeon Noul Teolog, ca și părinții de dinaintea lui, luând în considerare și acest fapt, anume că desăvârșirea și îndumnezeirea își găsesc deplinătatea în împărăția lui Dumnezeu, leagă și el direct subiectul nostru de persoana lui Hristos și de comuniunea iubitoare a credincioșilor cu Mirele Bisericii⁴⁰. Cum bine remarcă profesorul Georgios Patronos, Simeon revine la vechea idee că Hristos este „împărăția” și „Edenul”, prin acest limbaj poetic:

---

³⁸ *Ibidem*, pp. 460-461.

³⁹ Georgios Patronos, *Îndumnezeirea omului*, Editura Bizantină, București, 2012, p. 135.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 136.

„Tu ești Împărăția cerurilor, Tu ești pământul celor blânzi, Hristoase,
Tu ești verdeța Raiului, Tu nunta dumnezeiască”⁴¹.

Nu se poate vorbi despre întruparea lui Dumnezeu, separând-o de îndumnezeirea omului; dacă s-ar proceda astfel, s-ar cădea în erezie. Îndumnezeirea este de fapt scopul fundamental al Iconomiei dumnezeiești și premisa esențială a întrupării lui Dumnezeu. „Păcatul nu a fost în planul Iconomiei dumnezeiești, în timp ce îndumnezeirea a fost. În consecință, în planul Iconomiei dumnezeiești a fost de la începutul creației și dumnezeiasca întrupare a Cuvântului”⁴².

Adevărat poet mistic, „Sfântul Simeon este poate singurul Părinte al Bisericii care consideră îndumnezeirea ca rod al unei legături erotice și nupțiale și ca rezultat al comuniunii în unire între Dumnezeu și oameni. Poate dispoziția lui poetică îl face să vadă această legătură asemenea comuniunii soților, în care, potrivit Noului Testament, *vor fi cei doi într-un singur trup* (Mt. 19, 5; Efes. 5, 31; Fc. 2, 24). Și în această unire nupțială *nu mai sunt doi, ci un singur trup* (Mt. 19, 6; Mc. 10, 8). La fel face și Hristos cu Biserica Lui: Hristos ca Mire, cu omenirea ca mireasă, vine în comuniunea nunții (Efes. 5, 29-30)”⁴³.

4. Lumină fizică și lumină spirituală – limbajul poetic, cuantic și duhovnicesc

„Care e lumina spirituală nevăzută de nimeni?“, se întreabă Simeon în *Imnul 16*. Și apoi afirmă: „Ea este de fapt tuturor de nesesizat și neîncăpută-n lume“. Sfântul remarcă așadar imposibilitatea detectării luminii dumnezeiești prin intermediul simțurilor, afirmând în Imnurile sale necesitatea curățirii de păcate a omului și pregătirea necesară pe care acesta trebuie să o urmeze cu multă răbdare și perseverență spre a putea primi această lumină în inima sa. Necreatul intră în legătură cu creatul doar prin intermediul harului, al energiilor necreate – și pentru aceasta omul trebuie să vrea să se deschidă spre necreat, să se pregătească cu grijă pentru întâlnirea la care tot Dumnezeu îl ajută să ajungă. Este o experiență prin care omul începe să-L cunoască pe Dumnezeu încă din această viață, să și-L facă partener de dialog, să își pregătească drumul veșniciei împreună cu Hristos cel Înviat.

Dar toată această experiență unică, toată această creștere întru Hristos este greu de descris în cuvinte. Și atunci limbajul poetic este poate singurul mod în care ceva din această realitate hristică a luminii spirituale ajunge la toată lumea, chiar și la cei mai puțin interesați de calea adevărată, la cei opaci la strălucirea dumnezeirii. „În primele faze ale biostructurilor stăpânesc principii riguros utilitare: lupta pentru existență (*struggle for life*), instinctul de conservare, interesul individual,

---

⁴¹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie...*, p. 334.

⁴² Georgios Patronos, *Îndumnezeirea...*, p. 137.

⁴³ *Ibidem*, p. 138.

profitul. În fazele ulterioare se ivesc principii noi, de uimire: mila, compătimirea, dezinteresarea, jertfa, dragostea de frumos, entuziasmul, meditația, melancolia, reveria, poezia (ca dispoziție a spiritului/sufletului). Poezia, așadar, e un produs al biostructurilor raționale și emotive, ieșite din etapa strict utilitară. El îl divulgă pe om ca parte participantă a cosmosului, a omenirii, a noosferei (lui Teilhard de Chardin). E o entitate greu de numit, de surprins printr-o definiție, poate mai greu decât oricare dintre cele fără utilitate și rost funcțional⁴⁴, scrie părintele Nicolae Steinhardt. Și mai departe: „Adevărul este că poetul trăiește mult mai aproape de realitate decât sunt vecinii lui dispuși a crede: el cunoaște realitatea nespus mai intens, intră nespus mai intim în contact cu ea, și o percepe integral, nu numai sub aspectul ei primar, de suprafață. Ca un ochi magic, electronic: sesizează și radiațiile tănuite viziunii limitate. Orice real e înconjurat de o aură, de o atmosferă, de un câmp (ori de mai multe): pentru poet această situație este excepțională, e un «dat» al conștiinței, o facultate amicală. Poeticul: care neîncetat de la real purcede și-l desăvârșește. Poeticul, Mângâietorul. Poeticul: ansamblu de raze invizibile perceput cu acuitate. Totodată: nostalgie a zidirii complete, a zidirii necoruptă de plăsmuirea unei lumi imposibile: lumea materiei zăvorâtă în sine, zgârcită (în amândouă sensurile), neradiantă, nemărinimoasă, reală numai în închipuirea unor iscoditori de lumi imaginare“.

Materia este energie, este implicată în tot felul de câmpuri. Așadar, s-a dovedit că biostructurile radiază, iar „realul s-a aflat temeinicit (sfântit) în ipostază de izvor de poezie. Realul clocotitor, exploziv, care pulsează, cheamă, exprimă și dăruiește pentru că și el e înduhovnicit, adică supraîncărcat. Numai realul imploziv, negru și străin vieții, nu știe de poetic. Îi lipsesc spațiul (elementele constitutive sunt complet aglutinate), mișcarea, libertatea, lumina. Undele nu-l părăsesc, îl sufocă. De aceea a și fost poreclit gaură neagră. Gaură pentru că, deși e materie condensată, figurează în cosmos ca o lipsă, ca o negație, ca un neant. Și neagră: pentru că e imobil, nu emite, nu împărtășește, nu se dăruiește, e o specie de materie încremenită, paralizată⁴⁵. Opacitatea duce, așadar, la necomunicare, la netransparență, la sufocare. E bine să cunoaștem lumea fizică și, cu atât mai mult, să fim harnici în a bate la ușa înțelepciunii divine spre a pătrunde în lumea dumnezeiască. Lumina este legată de mișcare și libertate. Opacitatea înțepenește, materia nu mai transmite nimic, este moartă.

Unul din exemplele cele mai edificatoare în ceea ce privește realitățile materiale care nu pot fi descrise în cuvinte, care nu pot fi vizualizate - iar o evidență a realității poate fi exprimată doar simbolic printr-un formalism matematic - este fizica cuantică. Așadar, „natura experienței noastre vizuale determină interpretarea noastră descriptivă⁴⁶; încercând să descriem clasic realitatea fenomenelor relativiste și cuantice, vom eșua, deoarece „ne mișcăm în afara experienței normale

---

⁴⁴ Nicolae Steinhardt, *Monologul...*, p. 95.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 99.

⁴⁶ Lazăr Puhalo, *Dovada lucrurilor nevăzute, Ortodoxia și fizica modernă*, Theosis, 2015, p. 100.

bazate pe reprezentare mentală. Tocmai din acest motiv, interpretările verbale conduc la erori în înțelegerea divinului și a veșniciei, a naturii raiului și iadului și a relației dintre trup și suflet. Explicațiile verbale derivă din ceea ce poate fi reprezentat în minte. Limbajul se dezvoltă pornind de la ceea ce este vizibil și este un sistem evoluat de imitație – și o metaforă – a lucrurilor auzite și văzute⁴⁷.

Scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog au fost recent publicate, ducând la o reabilitare completă a sa și la o mare popularitate. Spiritualitatea sa este poate cel mai bine exprimată în cele 58 de *Imnuri ale dumnezeieștii iubiri*, scrise către sfârșitul vieții sale. După spusele mitropolitului Kallistos Ware⁴⁸, Biserica ar avea mult de câștigat dacă poezii ar fi luați mai serios în considerare. Lectura acestor poeme ale erosului dumnezeiesc aduce cititorului contemporan bucuria și speranța mărturiei unui mistic greu încercat de împrejurările vieții. Mulți din jurul său l-ar fi dorit redus la tăcere. Dar, cu cât a fost mai mult îndepărtat și ascuns de către oficialitățile eclesiastice și politice ale vremii, cu atât opera sa, plină de bucuria vederii luminii dumnezeiești încă din această viață, a fost recuperată ca un diamant de mare preț, aducând tuturor celor care o citesc dorul de desăvârșire și comunicându-le că Dumnezeu este mai aproape de noi ca niciodată. „Iarăși îmi luminează lumina, iarăși se arată limpede, iarăși deschide cerurile⁴⁹”, scrie Sfântul Simeon, descriind prezența lui Hristos în toate timpurile și în toate locurile ca Dumnezeu care își cheamă, cu o iubire nesfârșită, creatura la viața veșnică împreună cu El.

---

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Cf. http://ldysinger.stjohnsem.edu/@texts2/1980_kal-ware/05_symeon-nt.htm, consultat la data de 22/04/22.

⁴⁹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie...*, p. 582.